

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Белік Лариса Степанівна, Кузнецова Людмила Валентинівна СИНЕРГІЯ КЛАСИФІКАЦІЙ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ВИМІР	663
Гресь Юлія Олегівна, Хижняк Євген Сергійович СПОСІБ ТА ЗНАРЯДДА УЧИНЕННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА: СЬОГОДЕННІ РЕАЛІЇ ПРАКТИКИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	665
Д'ячкова Марія Олегівна ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	667
Загородній Ігор Вікторович, Загородній Андрій Ігорович ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДИК ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСОБИ	670
Колодіна Анна Сергіївна, Васильковський Олександр Васильович КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ	673
Федорчук Олександр Вікторович ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ	676
Чернов Олександр Віталійович КРИМІНАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ПСИХІЧНІ ВІДХИЛЕННЯ: АНАЛІЗ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ	678
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОЇ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ШАХРАЙСТВО	681
Чумак Сергій Прокотійович, Фалінський Павло Миколайович НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ	684
Шершенькова Вікторія Анатоліївна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	687
Яцкевич Руслан В'ячеславович СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	689
Алексєєва Ліна Леонідівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ТА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ	692
Бершавська Анастасія Сергіївна ПОСОБНИЦТВО ЯК ЯВИЩЕ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ	694
Біцюк Андрій Володимирович РОЛЬ ТА МІСЦЕ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У РОЗСЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	697
Волос Владислав Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ ГРУПОЮ ОСІБ ..	699
Дрига Єлизавета Вадимівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	701
Єленич Світлана Ігرافیвна ОБґРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ОДЕСЬКОЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ШКОЛИ	703

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

3. Бондаренко О. С. Концепція кримінально-правової протидії корупції: монографія. Суми : Сумський державний університет, 2021. 472 с.

Ключові слова: корупційні правопорушення, криміналістична класифікація, кримінально-правова класифікація.

Keywords: corruption offenses, forensic classification, criminal law classification.

Гресь Юлія Олегівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності, кандидат юридичних наук, доцент*

Хижняк Євген Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
декан факультету цивільної та господарської юстиції,
доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності, кандидат юридичних наук, доцент*

СПОСІБ ТА ЗНАРЯДДЯ УЧИНЕННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА: СЬОГОДЕННІ РЕАЛІЇ ПРАКТИКИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Умисне вбивство є одним із найтяжчих кримінальних правопорушень, оскільки посягає на найвищу соціальну цінність – життя людини. Його суспільна небезпечність проявляється в цілій низці аспектів, що стосуються як самої жертви і її родини, так і суспільства у цілому. Невідворотний характер настання смерті для конкретної особи призводить не лише до об'єктивного закінчення її життя, але й провокує виникнення психологічної травми у її рідних та близьких, а також осіб, що стали свідками учинення вбивства або виявили тіло. При цьому високий показник кількості вчинених умисних убивств призводить до дестабілізації суспільного порядку та створює атмосферу страху, спричиняє зниження рівня довіри громадян до правоохоронних органів та провокує поширення насильницьких практик як способу вирішення міжособистісних конфліктів.

На динаміку насильницької злочинності в Україні у цілому значний вплив чинять умови воєнного стану, що відбивається на усіх сферах функціонування суспільства. З початку воєнної агресії РФ проти України за статистикою, розміщеною на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора, у 2014 році значно зросла кількість умисних вбивств, вчинених із використанням вогнепальної зброї, а наступний стрибок такого прояву злочинності відбувся у 2022 році на фоні ескалації воєнного конфлікту між РФ та Україною (див. табл.1). Однією із причин цього стало збільшення кількості нелегальної зброї, боєприпасів до неї та

вибухових пристроїв, які потрапили до рук цивільних осіб, і в тому числі – представників кримінальної спільноти. Опираючись на анонімне джерело з кримінального середовища, експерти Глобальної ініціативи проти транснаціональної організованої злочинності (Global Initiative Against Transnational Organized Crime, далі – GIATOC) стверджують, що наразі в Україні відбувається накопичення нелегальної зброї, яка не продається за кордон у зв'язку із «нерентабельністю» такого злочинного бізнесу, канали якого перекрили працівники вітчизняних правоохоронних органів [1, с. 23]. Відповідно значна кількість нелегальної зброї, потрапляючи у вільний обіг на чорний ринок, все активніше використовується при вчиненні різних кримінальних правопорушень, й умисних вбивств зокрема.

Табл. 1. Динаміка учинення умисних вбивств із використанням вогнепальної зброї та вибухових речовин (за матеріалам офіційної статистики Офісу Генерального прокурора) [2].

Тож говорячи про специфіку способу та обрання знарядь для учинення умисних вбивств слід констатувати зростання динаміки використання саме вогнепальної зброї. Крім того, статистика показує, що з 2023 року відбулося різке зростання кількості випадків, коли з метою вчинення умисних вбивств злочинці застосовували вибухові пристрої та речовини (див. табл.1). Порівняно із попередніми роками, коли кількість таких облікованих убивств коливалася від 0 до 6 випадків, у 2023 році цей показник сягнув 42 випадків. Тобто можемо констатувати різке зростання кількості умисних вбивств, що вчиняються способом, небезпечним для життя та здоров'я багатьох осіб.

Ще однією небезпечною тенденцією щодо вибору знаряддя учинення умисних вбивств, про яку попереджають правоохоронці, є можливість використання безпілотних літальних апаратів. Голова Національної поліції України Іван Вигovskyкий у своєму інтерв'ю зазначив, «що є багато людей, які вміють користуватися дронами, і ці дрони можуть стати знаряддями вчинення злочинів, у тому числі вбивств» [3].

Тому, враховуючи сучасні тенденції щодо вибору злочинцями способу та знарядь при вчиненні умисних вбивств, сьогодні перед практикою боротьби зі злочинністю та криміналістичною наукою, на забезпечення якої спрямовані її розробки, стоїть завдання з адаптації до нових реалій злочинної діяльності шляхом оновлення положень, що стосуються діяльності з попередження, виявлення, викриття та розслідування умисних вбивств.

Список використаних джерел:

1. Port in a storm Organized crime in Odesa since the Russian invasion. *Global Initiative Against Transnational Organized Crime*. 05.09.2023. URL: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/09/Port-in-a-storm-Organized-crime-in-Odesa-since-the-Russian-invasion-GI-TOC-September-2023-UKR.pdf>

2. Статистика. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>

3. Національна поліція України. *Facebook*. 16.01.2025. URL: <https://www.facebook.com/UA.National.Police/posts/pfbid0JVcy1FvmZ62QqwgWJmWY2GgejVZ4js6D9D8Dn2mtHyzvmPEVTvThZ9CjptQABZdwl>

Ключові слова: вбивство, досудове розслідування, спосіб злочину, знаряддя злочину, вогнепальна зброя.

Keywords: murder, pre-trial investigation, method of crime, instrument of crime, firearm.

Д'ячкова Марія Олегівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач відділу аспірантури і докторантури, кандидат юридичних наук*

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Презумпція невинуватості є одним з фундаментальних принципів кримінального процесуального права, який гарантує справедливість та законність кримінального судочинства. Цей принцип закріплений у багатьох міжнародно-правових актах, таких як Загальна декларація прав людини (стаття 11), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (стаття 14), Європейська конвенція з прав людини (стаття 6). Він також є невід'ємною складовою національного законодавства більшості країн світу, включаючи Україну. Однак ідея презумпції невинуватості має глибокі історичні корені, які сягають античності, середньовіччя і подальших етапів розвитку європейської правової думки. Вивчення історичних витоків цього принципу дозволяє краще зрозуміти його значення, трансформацію і вплив на сучасне кримінальне право. У даній роботі розглядаються основні етапи становлення презумпції невинуватості, починаючи з римського права і до сучасних юридичних систем.

У римському праві вже простежуються елементи презумпції невинуватості. Відомий римський юрист Ульпіан стверджував: «Ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat» (доказ лежить на тому, хто стверджує, а не на тому, хто заперечує). Цей принцип став основою для подальшого розвитку кримінального процесуального права в Європі. Римляни визнавали важливість доказів і справедливості в судовому процесі. Хоча їхня судова система не завжди відповідала сучасним стандартам, вона заклала основи юридичного мислення, у якому підкреслювалася важливість доведення вини. Значну роль відіграли також римські процедури цивільного і кримінального розгляду, які вимагали дотримання процесуальних норм, зокрема вислуховування обвинуваченого, можливість захисту, надання доказів. Іншими словами, попри авторитарний характер влади у Римській імперії, існувала певна правова культура, яка не дозволяла автоматично визнавати людину винною без належної процедури.